

147

1. *Arctostaphylos* *Umbelliferae* *De planis herbis*
 2. *Arctostaphylos* *Umbelliferae* *Philippus* *De simplicibus medicamentis*
libri primo per se
 3. *Arctostaphylos* *Umbelliferae* *Philippus* *De simplicibus medicamentis*
libri primo per se
 4. *Arctostaphylos* *Umbelliferae* *Philippus* *De simplicibus medicamentis*
libri primo per se
 5. *Arctostaphylos* *Umbelliferae* *Philippus* *De simplicibus medicamentis*
libri primo per se
 6. *Arctostaphylos* *Umbelliferae* *Philippus* *De simplicibus medicamentis*
libri primo per se
 7. *Arctostaphylos* *Umbelliferae* *Philippus* *De simplicibus medicamentis*
libri primo per se
 8. *Arctostaphylos* *Umbelliferae* *Philippus* *De simplicibus medicamentis*
libri primo per se
 9. *Arctostaphylos* *Umbelliferae* *Philippus* *De simplicibus medicamentis*
libri primo per se
 10. *Arctostaphylos* *Umbelliferae* *Philippus* *De simplicibus medicamentis*
libri primo per se

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12

1647.

1. Moebius, Gualtero: De phrenitide.
2. Richter, Christophorus Philippus: Expositio auth. habitae
C. ne filius pro patre.
3. Richter, Christophorus Philippus: De Tutelis.
4. Richter, Christophorus Philippus: De remediis possum.
riis, ex interdicio competentibus.
5. Richter, Christophorus Philippus: De jura retentionis.
6. Schelhammerus, Christophorus: De phthisi.
7. Schelhammerus, Christophorus: De peripneumonia.
8. Schelhammerus, Christophorus: De angina.
9. Struve, Georg Adam: De jurisdictione, in jus vocandi,
et de, subdationibus, penis et arbitrationibus.

1648.

1. Moebius, Gualtero: De mania sen insania.
2. Richter, Christophorus Philippus: De collectis.
3. Richter, Christophorus Philippus: De constitutione placidi.

1648

4. Richter, Christophorus Philippus: De jurisdictione.
5. Rolfinckh, Wernerus: De scorbuto.
6. Stumpe, Georg Adamus: De successore obligato vel
libero.
7. Thomas, Johannes: De prodigo.
8. Thomas, Johannes: De occupatione bellica.
9. Ungepaus, Erasmus: De jure principum in privilegiis.
10. Unrath, Joh. Casparus: De conceptione et jure
ventris.
11. Unrath, Joh. Caspar: De jurisdictione ecclesias.
Lice, nobilitatis imperii, ex parte constitutionis
de pace religionis, in districtibus.
- - - competente.

1
i
2

29.
1647, H
1
TRINUNO ARCHIATRO FAVENTE!
DISPUTATIO MEDICA

Dogmaticorum, nec non Hermeticorum fundamentis illustrata

De
PHRENITIDE

Quam
Permissu & consensu

*Nobilissima, & Gratiosissima Facultatis Me-
dicæ in illustri SALANA*

PRÆSIDE
V I R O

Nobili, Excellentissimo, atq; Experientissimo

Dn. GOTHOFREDO MOEBIO
Med. Doct. Celeberrimo. Institut. Professore
Publ. Eminentissimo, Medico Electorali Branden-
burgico, nec non Archiepiscopali Magdeburgico famigeratissimo,
Dn. Præceptore, Promotore, ac Patrono suo, summò honoris,
& observantiæ cultu aviternum prosequendo,
devenerando.

Publico Examini subicit

GREGORIUS PHILIPPUS *Alug!*

Stolp. Pomer.

Habebitur in Auditorio Medico, horis consuetis

29. Januarii

J E N Æ

E chalcographæo BLASI LOBENSTEINS,
ANNO M. DC. IIII.

TRINNO ARCHITRO TAVENTETI
DISPUTATIO MEDICA
Dognatitiorum, necnon Hermedicorum fundamentis illustrata

PHRENTIDE

Permissu & consentu
Nobilissimae & Graciosissimae Facultatis Me-
dicae in Illustri SALANA

V I R O

Da GOTHOFREDO MOFFO
Med. Doct. Celeberrimo, laetant Professore
Publ. Emmentissimo, Medico Electorali Branden-
burgico, nec non Archiatro Regio, & abbas Cantuariensis
Dignitate, Promotore, ac P. uno, no. laudato, honoris,
& obsequantia culta eximiam profectando,
dignitudo.

GREGORIUS PHILIPUS SENI

Scol. Puer.
Nihilominus in hunc modum, de hoc cognovimus
et. Senari

J E N E
E. char. grapho PAUL ROBERTINO,
Anno M.D.C.LII.

Συμ. τῶν Θεῶν.

Miserandum spectaculum exhibet homo, regio rationis solio depulsus, miseræ & imbecillitatis exemplar notabile. Res hæc ad oculum clara in melancholiâ, maniâ, & phrenitide. Sepositis istis, solam hanc impræntiarum faciamus nostram.

THESIS I.

PHRENITIS inter eos refertur morbos, qui, ut meminit *Galen. 2. meth. 2.* à symptomate, delirio nimirum, nomen accipiunt. Dicitur eo modo, ut *Pleuritis, Nephritis*, & deducitur ἀπὸ τῶν Φρενῶν, quas vñ καὶ Ἀλόγοιαν interpretatur *Gal. 1. prorrh. 4.* eò quod Mens sive Ratiocinatio lædatur. Hinc & amentes Φρενοπλαεῖες vocantur. *Hipp. in epist. ad Damaget.* Alii ἀπὸ τῶν Φρενῶν à diaphragmate (præcordiis) deducunt, vel quod mentis sedem *Plato & veteres* ibi statuerent, eaque parte affectâ, vel inflammatâ, mentem lædi, & delirium sequi cernerent. *Gal. 1. de loc. affect. c. 4.* vel forsân, quòd septum cordi prætendatur, in quo mens habitare dicebat *Hipp. 1. de cord.* Idem nomen retinuerè *Latini* ob vocis convenientioris inopiam, *Petrus in Nosolog. Harm. Febricitantium delirium* vocatur *Cornelio Celfo 1. 2. c. 1. ægritudo Sapientia Plin. 1. 7. histor. animal. c. 50. Arabes Karabitum* i. e. alienationem, quod mentis sequatur alienatio, vocant. *Persis Sirsen*, audit, à *Sir*, caput & *Sen*, apostema. *Forestus 1. 10. obs.* Germanis haut in concinnè dicitur *Hirnwürten/Hauptfranschheit*,

II. Sumitur autem GENERALITER pro quolibet delirio, ob communem vocis *Ῥεσών* acceptionem. Unde etiam *Gal. lib. de comate. c. 4. propè finem ex Hipp. mente phrenitidem multis deliramentis nominibus insignivit, dicens: Quandoq; delirabat, quandoq; amens fuit, intermisso spiritu loquutus est, desipuit, non fuit apud se, insanivit, insaniã tenebatur, non intelligebat, & obloquebatur.* Hinc omne delirium, sive fiat sine febre, ex affecto diaphragmate; sive ex utero, hypochondriis, cum febre, sive alio modo per consensum, sive etiam per essentiam cerebri sine febre, *phrenitis* appellari potest. SPECIALITER verò solummodo phrenitis indigitatur delirium, sive desipientia, quæ est cum febre acutã, continuã, ut habet *Hipp. l. 1. de morbis in sine, & Gal. de loc. affect. c. 4.* Quæ significatio est hujus loci.

III. DEFINITUR. *Delirium continuum cum febre acutã, ab inflammatione cerebri, membranarum, & Spirituum introductã.*

IV. GENERIS loco ponimus DELIRIUM, quòd abundè confirmant ægroti, quando in judicandis rebus aberrant, nec verum à falso, bonum à malo, turpe ab honesto, congruum ab absurdo, & quod nec tempori, nec loco convenit, distinguere valent, omnia cum contentione, rixã, vel furore quòdam agentes, nec ullum vitæ periculum in quibusdã conatibus attendentes. *Delirium* autem quando vocamus, *functionem cerebri principum depravationem* subinnuimus ex *Gal. 2. de caus. sympt. c. 7.* IMAGINATIO afficitur principaliter, propriè, & per se, ob phantasmata ex intemperie cerebri, ex vehementi vaporum agitatione depravata. RATIO quum ceu incorruptibilis substantia, instrumento corporeo non indigeat, non potest lædi, nisi per accidens, ubi vitiosè agit, conversione ad phantasmata falsa oblata. Læditur autem *semper & simul* cum phantasiã, & vice versa: quippe quum indissolubili nexu mutuas tradant operas. Objicitur hinc exemplum *Gal. de diff. sympt. c. 3. de Theophilo, Medico, cui ratio erat salva, læsã phantasiã: quod enim is tibicines angulum domûs, ubi decumbebat, occupãsse, assidueque sonare tũ-*
pul-

puffare putabat, in eo imaginationem depravatam habuisse
 dicunt: quod verò eos, ut sibi molestos, & quietem turbantes
 ejicere jubebat, rationem illam obtinuisse affirmât. Verum
 enim verò, estne salva hæc ratio, quæ judicat rem absentem,
 præsentem? *Theophilus* forsân musicâ delectatus si ad demul-
 cendum morbi tædium tibicines non expellendos esse dixis-
 set, rationem quoque salvam judicare potuissent. Potius
 ergò ubi falsum phantasma, falli quoque rationem judica-
 mus: quod in melancholicis pari ratione comperimus: si-
 quidem arbitratur, & credunt imaginationes timore & tri-
 stitiâ plenas veras esse. *Mercatus l. i. de intern. morb. curat. f. 30.*
 Quod si fortean aliquid rationi consonum interdum profes-
 rant phrenetici, in eodem tamen ferè momento satis absurdè
 loquuntur, judicium vacillans satis manifestè prodentes
MEMORIA ob varias, diversas, & multiplices imagines ex
 accidenti quoque non potest non vitari, quum ægri, etsi siti-
 ant, & lotium urgeat, & bibere, & mingere obliviscantur.
CONTINUUM est delirium ob continuam causam, cere-
 brum per essentiam affectum. Distinguitur hæc ratione deli-
 rium in phrenitide propriè dictâ, à delirio per consensum in
 aliis febribus. **FEBRIS ACUTA** quoque comes conti-
 nua ob partis nobilioris & primariæ inflammationè adest, & dif-
 fert sic à melancholia, & mania. Symptomaticam vulgò hanc
 vocant febrim; Sed rectius *Platerus* eam comitatam esse con-
 tendit: quò febris ista nõ inflammationè cerebri, sed inflammatio
 cerebri febrim sequatur & à febrili naturâ ortum habeat.

V. *Πρώτον δεκτικόν* sive **SUBJECTUM** adæquatam est
 principum facultatum domicilium, cerebrum, quod afficitur
 partim ut simile secundum proprium parenchyma, partim
 ut dissimilare secundum vasa & membranas. Sanguis afflu-
 ens, partim quantitate, potissimum autem qualitate peccans,
 primò vasa cerebri replet, & tandem eorum oscula, & fines ex-
 tendit, donec facto impetu pertumpat, in membranis, ceu
 partibus solidioribus, quibus vasa inferuntur, cumuletur, tu-
 morque & inflammatio excitetur. Sanguis nimirum ad
 partes solidiores, & sicciore detruso faciliùs tumorem, quam

In loco cavernoso exundere valet. Et hoc est, quod *Galenus* 24. method. c. 1. innuit: *erisypelata minimè fieri in partibus intimis, sed tantum in cute.* Sanguis nimirum tenuis & biliosus elabitur facile, donec circa cutim firmetur. Idem etiam 1. *epidem* c. 73. memoria reliquit, ubi scribit: *fieri deliria, quando bilis per venas cerebri excurrit: fieri autem venam phrenitidem, quando eadem bilis firmata est circa membranas.* Tandem & ipsum cerebrum, quò sanguine alatur, & spiritus animales in eo excludantur, in consensum trahitur, & stuate cruore quoq; repletur, ipsamq; incurrit inflammationem. Nonnulli quidem, quod *Sempioni* tribuit *Avicenna*, cerebrum, sicut & ossa, inflammationi obnoxia esse pernegant. Verum ob allatas rationes de cerebro nulli dubitamus, ad stipulantibus nobis *Mercuriali*, & *Sennero*. Afficiuntur modò partes cerebri anteriores, modò posteriores, modò mediæ, modò simul, quæ phrenitis omnium pessima, tremula, vel hæctica nominatur.

V I. CAUSSA PROXIMA & IMMEDIATA est inflammatio cerebri, membranarumque cum accensione spirituum animalium. Hæc inflammatio quomodo generetur, ex hætenus dictis elucescit. Incenduntur primo nimirum, membranæ, & intumescunt, à quibus calor p. n. communicatur cerebro, intervenientibus obstructionibus vasorum: & sic morbus intemperici, auctæ magnitudinis, conformationis, & solutæ unitatis, conjunctis viribus in excludendo malo hoc ovo concurrunt.

V II. Humores incensionis hujus suscitabula sunt, potissimum biliosi, & calidi, partim synceri, partim pituitoso vel melancholico succo sociati. Pituita, vel melancholia, si excedunt nimium, phrenitis fit mitior, & mixta. Qua in parte nobis ad stipulatur *Forestus* casu uxoris *Dialcis* apud *Gal. 3. epid. 6. 3. comm. 86.* per motus. Scoriarum sanguinis tartareæ & salinæ, per ureteres exterminandæ si retineantur & regurgitant, caput petentes, non ab omni absolvendæ sunt culpâ, quòd aquosæ phreneticorum urinæ attestantur, quæ non ex bilis, sed dictarum scoriarum raptu ad caput palleant, periculum

ex Hippocratis mente portendentes. Non raro malignitas aliqua humoribus istis subesse, & anguis sub herbâ latere videtur: quod non solum *Petræus ex Gal.* probare conatur; verum etiam fidissima Medicinæ magistra, experientia vadimonio suo obfirmat.

VIII. Famossimus Chimiæ restaurator *Paracelsus* phrenitiden quoq; per Erysypelas fieri haut obscure innuit *tom. 5. in append. de vena sect. in erysipel.* Hujus verò causam modò rejicit in oppilationem tartari l. 3. *param. de orig. morb. ex tart. t. 4.* modò in oppilationem spiritus vitæ l. 1. *de viribus membr. spir. c. 3.* modò in Mercurium à calore virtutis digestivæ, exercitij vel astrorum sublimatum l. c. *param. de origin. morb. ex trib. primi princ. c. 1.* Quæ omnia Dogmaticorum fundamentis respondent, modò dextrè interpretentur. Tartareas enim concurrere obstructions, antea fuit indicatum. Spiritum quoque vitæ in cursu suo impediri, non mirum, vehiculo ejus, sanguine obstructo. Mercurium tandem, sive per humores, sive per vapores eum indigitare velimus, per varias causas externas sublimari, & ansam huic affectui præbere, ex antea dictis satis clarum. Fusiùs hac de re differentem vide *Petræum.* Perrarum, quòd vermis piæ & duræ perforans matrem, phrenitidem excitet, quòd apud eundem *Paracelsum* invenire licet l. 2. *de morbis vermium.*

IX. CAUSSÆ REMOTÆ ANTECEDENTES & PROCATARTICÆ sunt prædictorum humorum in corpore abundantia, temperamentum calidum, intemperies calida & sicca; vel totius, vel partium principaliorum, ætas adolescens, & juvenilis. *Hippocrates* quoq; 3. *aph. 30.* phrenitidem mediæ & consistentis ætatis hominibus assignat. Febres ardentes & continuæ, causæ notam non effugiunt. Sic *Comes Sfortia*, & *Jodocus Rysvichius Gorcomiensis* apud *Forestum* ex febre ardente incidunt in veram phrenitidem, & pereunt. Porro & aliæ causæ hîc nobis necessariò obveniunt, aliæ non necessariò. Hæ sunt vulnera, percussiones & contusiones capitis &c. Illæ sunt lex res non naturales in scholis nostris dictæ.

X. AER

X. AER fervore, & siccitate excedens humoresq; accendens hic male audit. Unde & æstivo magis, quam alio tempore exitiales hæ turbæ in rationis aulâ excitantur. Periculi res plena est, in subtili & calido aëre versatum subito in grossiorem revolvi, penetrantem per poros antea laxatos & concentrantem subtiliores vapores ad inflammationem aptos. Hoc illi attestantur qui mense Junio, Julio vel Augusto Româ Neapolin proficiscuntur, subitoq; redeunt, febribus ardentibus ex delirio correpti *Quercetan* in *Diat Polyb.* p. 143. Dies caniculares cum ob aëris fervorem, tum ex peculiari siderum influxu hujus tenentur infamia, canum exhibentes rabiem, quæ velut phrenitis est hominis, ut scribit *Alexander* 1. *problem.* 76. *Forestus* l. x. *observat.* 2.

XI. CIBUS & POTUS caliditatis gradu prædominans malum hoc suere solet capiti. Acris, nimis salita, aromatibusq; condita immoderatusque assumpta nocumento sunt: qualia sunt allium, cepa, nasturtium, sinapi, Zingiber, piper longum, album, nigrum, capsicum, caryophyll. &c. Cerevisiæ fortiores, Malvaticum, vinû Hispanicum aliaq; quæ edentula vetustate *Plauto* dicuntur plenis hausta faucibus corroborant *Aristotelis* effatum 3. *probl.* aliosq; reddunt furiosos, alios stupidos. Tale ebrietatis præmium *Forestus* l. x. *observ.* 1. in mediû adducit. Vina Hippocratica aliaq; arte facta & aromatizata amyctide bibere, parili ratione non consultum. Spiritus de vino, frumento seminibusq; parati eadem suspicione notantur: Strenui horum potatores pro brevi voluptate hanc metunt mali messem. Hinc apud *Muscovitas* aliasq; gentes ob crebriorem aquæ vitæ, & aromatum usum complures videntur phrenitici teste *Mercuriali*; qui mandragoram, hyosciamum & inter confectiones Anacardinam simul accusat.

XII. VIGILIÆ CORPORISQ; EXERCITATIONES mediocritatis excedentes limites, fomitem subministrant. Ambulationes sub sole, ait *Avenzoar* maximè facere consueverunt phrenitides. Pessimè hic sanitati consulunt, qui in exercitiis sub radiis solatibus calefacti, ut liberiùs recreentur, nudum libero exponunt aëri corpus. A sumto cibo

item

item corpore existente cacochymico exerceri, sanitatem ever-
tit, & non raro in hanc calamitatem præcipitat.

XIII. Animus gravioribus fluctuans, & exæstivans
permutationibus, solido hoc maceratio fortunio homines. Ma-
ror animæque anxietas eandem conflare solent ærumnam,
quale exemplum notat in muliere *Coiter in libell. observat. Ana.*
& *Chir.* Symbolum suum addunt sanguinis menstruus p. n.
retentus aliæq; consuetæ evacuationes intermissæ. Lochia,
quoq; retenta idem efficiunt, quale exemplum videre licet a-
pud *Horsium*. Sanguis è naribus profluens vel criticè, vel alio
modo intempestivè cohibitus cerebri tunicis hunc nævum
affricare solet. Profusæ libidinis mancipia, mero diffluentia
suo sibi jumento malum accersunt.

XIV. DIFFERENTIÆ desumi possunt ab ipsâ formâ,
subjecto & causis. Ratione forme Phrenitis modò est intensior,
modò remissior, cum propter diversitatem materiæ peccan-
tis, tum ob diversam cerebri partem affectam. Item alia est ve-
ra & legitima, quæ incipit cum febre ardente continuâ, & in-
flammatione cerebri; alia *notha & illegitima, pseudophrenitis*
& *paraphrenitis* dicta, orta per consensum diaphragmatis,
pleuræ, cordis, aliarumq; partium. *Ratione subjecti*, in princi-
pio membranæ tantùm; in progressu & augmento ipsum ce-
rebrum inflammatur; & hoc vel inæqualiter, & secundû par-
tem: unde Phrenitis *ἰορυσώδης*, tumultuaria; vel æqualiter &
secundum totum, unde *Hæctica: ἀσφώδης*, obscura, & mitis
Hippocrati nominata, *Ratione causarum efficientium* alia fit à
sanguine, vel tenuiore, vel biliosiore, quæ phlegmone vera
aliis dicitur; vel à bile cum pituitâ mistâ, vel pallidâ bile, vel à
sanguine adustâ bile perfuso, quæ phrenitis gravissima &c.

XV. SIGNA DIAGNOSTICA vel *imminentem* vel
presentem morbum ostendunt. IMMINEntEM præmon-
strant vigiliæ præter consuetudinem obvenientes, soporq;ue
diu desideratus obrepens, non quietem, sed interruptus, mo-
lestiam cum turbulentis & horrendis somniis, variâq; corpo-
ris agitatione pariens. Natura hilaribus, si affectum in ætore
animum præter consuetudinem conquerantur, mansuetisq;
levi negotio excandescens ingruens hæc pernicies exti-

*mesenda. Aëtus hypochondriorum, vel præcordiorum, succedente dolore occipitis, syncipitis, temporum, & circa angulos oculorum interiores, intestina seditionis conspirationem futuram in corpore annunciant. Quidam dormientes vociferantur, è lecto exsiliunt, vel propter sibilum, & tinnitum in auribus exortum, varias vociferationes se audire exclamant. In oculis & facie apparet rubedo, oculi moventur inordinate, quibus res oblata duplicata videntur. Responsio ægroti aut nulla, aut tumultuosa, aut temeraria, oblivio aggressis, item frequens succedens creatio, nullo sequente sputo, urinæ primò crassa & opaca, deinde tenues, certi sunt hujus mali prodromi. Phrenitidem quoq; prælagit futuram *Astrologus*, si Mercurius, qui rationi dominatur, ut & Luna, quæ cooperatur, in themata natalitio, mutuis pugnant odiis in locis dejectis, ac signis pugnantibus; imò si nullo modo se aspiciunt. Ac magis si Saturnus & Mars noctu superiores dictis planetis fuerint, & mala testimonia ex fortibus locis figuræ attulerint, & omnium maximè ex ascendente: vel si fuerint in Cancro, quod domicilium Lunæ est, aut in Tauro in quo Jupiter exaltatur, aut in Piscis quod signum Mercurii, Mars in fausto aspectu Mercurium & Lunam premens, imprimis vel Phrenesin, vel Maniã denunciãt. Pluribus hac de re videantur Astrologorum libri. *Chiromantia* Phrenesin quoq; prænuntiat, si Mensalis linea sit valde subtilis, & flamma, divisa in ramos, altero radicè Medii, altero Indicis tagès. Alia signa ex cõparatione linearum cum principaliorum tum minus principalium & motuum characteribus ernuntur; quæ tamen solum inclinant, non necessitant.*

XVI. PRÆSENTIS & FACTÆ signa pathognomonica sunt *delirium perpetuum, febris continua & acuta*, quæ differt à melancholiã & maniã.

XVII. RATIONE SUBJECTI. Tumultuosa phrenitis indicatur, quando ægri in delirio clamitant, rixantur, convitiis circumstantes onerant, inquieti hinc inde voluntantur, manibus gesticulantur, omniaq; tumultuose agunt. Hæc tamen verò, quando à tumultuosa quasi somno obruti jacent, & tamen revera non dormiunt, non loquuntur, quieti manent, manus leviter moventes, idq; non sine tremore.

XVIII. RA-

XVIII. RATIONE CAUSSARUM. Inflammatio à sanguine tenuiore, vel humore ex bile & pituita misto, mitius delirium; idq: cum risu parit. A flavâ bile, graviolem desipientiam, & cum aliquo studio excitat. Ab adustâ, furorem, & gravissimam insaniam ferre solet.

XIX. RATIONE ACCIDENTIUM omnia symptomata, quibus imminens phrenitis, prædicitur, in gravescunt. Dolor capitis amplius non percipitur, urina emittitur infectis, vel planè obstruitur: delirium & inquietudo augentur, linguæ adest asperitas. Accedentes torvis ægrâ aspiciunt oculis. In augmento morbi planè sunt insensiles, omnem avertantur cibum & potum, modò jacent supini, retractis ad spinam cruribus; modò lecto exsiliunt, sanosque se esse ajunt, vestimenta perentes: modò hinc inde indecore voluntantur, distumpunt lintheamina, festucas & floccos colligunt; modò risu *Democritum*, modò ploratu *Heraclitum* agunt, partesq; quas Natura tectas esse volebat, denudant. Anhelitus est amplus & rarus, pulsus durus, parvus & frequens. Fusus hæc de re vide *Forestum*.

XX. PROGNOSTICA LONGITUDINIS. *Ratione Generis*, acutissima septimum diem raro excurrit, qualia exempla habet *Forestus* l. x. observ. 3. Nonnulli eâ tertio die pereunt *Hipp.* 3. *epid. comm.* 3. *agr.* 4. *Avicennas* unico die exsinctos narrat l. 3. *fen.* 1. *tract.* 3. *Ratione subjecti* totum cerebrum si est inflammatum, ut in Hæctica, citò pereunt. Diutius superstites sunt, quibus vel pars cerebri, vel membrana potissimum laborant. *Ratione cause*, à bile flavâ, vel retorridâ, efficit acutissimam, ideoq: subito interimit: à bile mixtâ cum pituitâ ad 14. nonnunquam ad 23. & 24. dies, & plures extenditur, mutato nimirum morbo ex acuto simpliciter in acutum ex decidentia, ut ex *Hipp.* 3. *epidem* videre licet. Malignitas si adest, citò terminatur.

XXI. SALUTIS. *Ratione Generis.* Quæ non peracuta, & cum risu fit, aliquam recuperandæ sanitatis spem offert; *Ratione subjecti* si pars solum modò cerebri & membranarum est inflammata, ut in tumultuosa, non semper de salute despe-

tandum. *Ratione causa*, quò sanguis peccat purior, aut pituita mixtus, eò cum minori periculo morbus est conjunctus. *Ratione eventus*, si sequitur sudor, vel hæmorrhagia narium critica & larga, ut in juvenibus; vel fluxus alvi, ut in quibusdam senibus, spes omnis est in vado. In Sphacelū mutato morbo si tres dies superaverint, evadunt ægri, ut patet ex *Hipp. 7. aph. 50.* Pulsus quolibet tempore fortis bono animo esse jubet. *Paracelsus in lib. de urin.*: quando depulsum dignotione agit, addit: pulsus in mania & phrenesi somnū per tactum inducens, bonum signum. Urina tincta, cœtera si consentiant, hilarem quoq; diem promittit.

XXII. MORTIS. *Ratione Generis Gal. 1. progn.* universum Phrenitidis genus exitiale cum *Hipp.* affirmabat. Hoc tamen magis verum esse videtur de peracurâ, qua intra diem 7. nonnunquam 3. 4. primo etiam die, ægrum jugulare potest, præprimis si malignitatis aliquid sit conjunctum. *Ratione subjecti* totum cerebrum affectum, ut in Hæticâ, abjicere hastam, ægrotantem jubet. *Ratione causa*, retorridæ bilis vitio collecta phrenitis plerumque in ægri convalescit perniciem, & nisi maturè succurras ægroti, vitam exstinguit. *Ratione Eventus & symptomatum supervenientium.* Ad suppurationem si tendit materia in cerebro, item conversio in lethargum, coma, vel peripneumoniam, & si extrema frigeant, lethale. Hinc ait *Hipp. Quibus cerebrum sphacelo corruptum est, intra dies tres moriuntur, si verò hos superant sani sunt. 7. aph. 50.* A peripneumonia, febre ardente, aut alio morbo, inflammatio cerebri, sanitatis spes est incerta & cœca, materia à partibus ignobilioribus ad nobiliores translata *7. aph. 12.* Stillare nares sanguinem nigrum lethale. *Forestus l. 2. observat. 6. & 10. observ. 3. in scholiis.* Galenus addit: tubri sanguinis stilla in morbo exitiali nunquam visa est, sed nigra semper *1. epid. comm. 3. ægrot. 1.* Rigor symptomaticus linguaque contremiscens, & stridor dentium in pessimâ phrenitide exitiosum. *Forestus loc. citat. item 1. prorreb. comm. 1. aph. 13.* Convulsio superveniens pessimum signum *2. aph. 13.* quum nullum convulsuum evasisse viderit. *Galenus t. 2. med. c. 18.* Qui manus subitò

fe;

ferunt ad faciem, frustra venantur muscas, colligunt festucas, alyum & urinam pertinaciter habent suppressam, nullis aliis bonis signis apparentibus, id omne præsentarium malum. Si autem æger furore percitus subito quiescat, mors obrepit, Quæ phrenitis cum risu & fletu simul est, aliquid melancholia cum sanguine habet, & lethalis est, juxta *Rhasen* sic dicentem: *Si æger unâ horâ rideat, & aliâ plorat, mors instat, & si in poplite ejus aliquid appareat croceum, simile faba dura, superveniente fluxu vel vomitu, sexto die deficiet.* Pulsus debilis diu perdurans, omen infaustum. Instantem mortem notat pulsus in temporibus fortis, in collo debilior, in manibus magis debilis, in pedibus lassior. *Paracelsus* l. 2. de *urinar. judicis* c. 2. Urina alba, clara tenuis, ut & excrementa alvi albicantia, exitium denunciant. *Hipp.* 4. *aph.* 72. Addit *Peiræus* urinam nimis tinctam, alii etiam plumbeam.

XXIII. CURATIO quomodo sit instituenda, ostendunt communia methodi medendi instrumenta **INDICATIONES, præservatoria, curatoria, vitalis, PRÆSERVATORIA** causas procatarticas avertendas, antecedentes motu humorum malum promoventes, revellendas, derivandas, repellendas & resolvendas, quantitate peccantes, imminuendas & evacuandas; qualitate manifesta molestiam creatas, alterandas; occultâ lædentes, occultâ virtute agentibus auxiliis extirpandas; comites obstructions referandas, & si quæ alia adsint obstacula, amolienda esse imperat. **CURATORIA** jacentem erigens sanitatem, ipsam inflammationem, cerebri & membranarum spirituumq; incensionem aggreditur, locium humorem discussura, intemperiem emendaturâ, & alteratura. **VITALIS** cum partium primariò affectarum, tum per consensum laborantium vires specificis corroborantibus, victuque conveniente conservandas, & restaurandas esse monet. Expectationi nostræ abundè satisfacient auxilia ex utratris fontibus, *Chirurgiâ, Pharmaciâ, & Dietâ* promanantia.

XXIV. CHIRURGA. Primo loco generosissimum auxilium sese offert **VENÆ SECTIO.** Hanc quidem olim

ce u noxiam damnabat *Asclepiades*, frivolis quibusdam ratio-
nibus in medium allatis, quæ videri possunt apud *Mercuria-*
lem, *Arctæus* & *Arculanus*, eam quoque in peccante bile synce-
râ dissuadent, purgationem potius exigente. Verùm inanem
metuunt metum, somniantes bilem sinceram in venis, quam
tamen facile observare non licet. Somnia etiam sunt, in pec-
cante merâ bile non mittendum esse sanguinem, ne bilis ali-
mento defraudetur, prout frivole idem affirmatur de atrâ
bile. Potius divini *Senis* oraculum crebriore experien-
tiæ calculo firmatum attendamus, quando l. 4. de acutis scri-
bit: in omni morbo acuto necessariam esse sanguinis missionem, si
ad sint symptomata seva, item *Galiz*, meth. 21. in phrenicidæ o-
ptimum auxilium esse sanguinem detrahere ait. Hoc maxima
pars saniorum medicorum hæcenus observarunt, ut testatum
faciunt eorundem consilia, & curationes.

XXV. Quænam sit aperienda vena, non omnes unum
idemq; sentire videntur. *Aërius*, *Donatus* & *Gal.* 4. de ratione
victus in acutis medianam; *Rhazes*, *Avicenna* & *Jacobinus* ce-
phalicam, *Gvainerius* basilicam; *Trallianus* frontalem, alii sa-
phenam, venas nasi, & sub linguâ commendant. Quamvis au-
tem hæ venæ omnes interdum locum habere queant: scien-
dum tamen, quod propter revulsionem, vel mediana, vel basi-
lica, ubi plethora adest, sit secanda; preprimis si major pars
sanguinis adhuc est in fluxu, cerebrumq; nondum nimis re-
plevit; si verò fluxus jam duret per aliquot dies, cerebrum-
que cruore redundet, cephalica illic percutienda. Quamvis
quidem *Vesalius*, *Baubinus*, *Gabriel Fallopius*, *Riolanus*, *Bar-*
tholinus, & alii hunc venarum in brachiis selectum non ma-
gni æstiment, ob communem ab axillari ortum; cephalica ta-
men obramulum à jugulari prodeuntem ab *Aquapendente*
observatum, manifestius simul à capite revellere potest. Huic
sententiæ favere videtur *Gal.* quando lib. de curat per ven. sect.
c. 16. & 17. ite 2. *Acut.* 19. hæc venæ sectione in omnib; affectib;
supra jugulū infestantibus proficuâ esse affirmat. Mensû vel
hæmorrhoidum obstructio lochiorumq; retentio si est in cul-
pa, saphæna aperiatur. Postea factâ cõveniente purgatione, ad
de.

derivandum frontalis eligatur, *Tralliani* experimentis nobilitata. *Diocles* ranulam sub linguâ chirurgis monstrabat. Commodiorem sanguini egressum è venis narium internis ipsa natura in crisi sæpenumerò ostendit. Hanc sequutus *Zacutus*, multis, ut testatur, ægrotis & vitam & salutem reddidit. Aperiantur hæ venæ, vel lancettæ, vel pennæ teræq; equinæ stimulo, & hirudinibus, ut habet *Merculialis* Folia millefolij affricu idem efficient. Hoc tamen *Massarie* suasu perpetuò memoriâ est tenendum: venas cerebrò proximiores nunquã fore incidendas, nisi post sectam in cubito venam, & universi corporis vacuationem: Statim autem in principio, quò citius, eò melius, vel primo etiam die, sanguinem extrahas, nec insaufam lunæ combustionem, nec sinistram aliorum Planetarum aspectum respiciens, ne illud, quod imperito cuidam Medico, teste *Gvainerio*, contingat; qui omiffa sanguinis in primo morbi insultu detractio, robustum phreniticum cæcando ad vitam æternam transmisit. Nimirum hic tardare *Hippocratis* suasu, malum. Primus, vel secundus dies, si ob astancium incuriam ipsiusq; ægroti oscitantiam non fuerit observatus; etiam post tertium vena secanda, modò vires adhuc sint fortes, nec iuxta *Jacbinum* alius morbus ex permutatione sequatur protiusq; sit lethalis.

XXVI. Quantum sit mittendum, edocebunt morbi vehementia, robur corporis, natura, ætas, & ambientis aëris conditio. In principio convenit copiosior cruoris effluxus, etiam venâ in die bis, vel in eodem, vel in utroq; brachio apertâ. In magnâ plenitudine, ætate non repugnante, vel libra vividi nectaris, ut affirmant auctores, evocata nocumeto non erit. In aliorum humorum admixtione, & ubi caput naturâ est debile, syncopèvè simul exanimat ægrotum, præfixos mediocritatis limites non temerè transcendas, devitans inconsideratam *Arabum* quorundam audaciam, non nisi fatigante animo nobilissimi hujus succi profusionem terminantem. Suademus tamen quantitatem emissi cruoris potius vasculorum capacitate, quàm pondere, vel libra esse æstimandam: quum peccet in suis vas, non quâ gravis, sed qua repletus

plens est; nec sit idem pondus in quovis, ut bene monet *Primerofus*. Quibus & illud addimus; quod sanguis in saphenæ, vel salvatellæ reclusionē, aquæ mixtus, non possit aliter, nisi receptaculi ambitu mensurari, exactum librarum, vel Unciarum æstimium subterfugiens. Ægrotus præterea diligenter custodiendus, vel ligamenti refrenandus, ne sigillatam cruoris thecam temerarius referat. A somno post venæ sectionem obrepente non sunt turbandi ægroti, alias molestissimis vigiliis morbi decursu excrucianti.

DE XXVII. Venæ sectionem si ob quasdam circumstantias adhibere non liceat, HIRUDINES temporibus, post aures, vel ipsis etiam auriculis cum fructu affiguntur. *Itali* insævissimis illis deliriis, cum febre ardentissimâ obvenientibus iis, qui repudiato amicorum consilio iter, mense Junio, Julio & Augusto Româ Neapolin instituunt, & statim redeunt; magnam ponunt fiduciam, in CAVTERIIS, si cum potentialibus, tum actualibus cutis capitis tangatur, aut CREBRIS INCISURIS scalpatur, omnibusq; aliis rationibus ad vapores illos ardentes & incensos è capite exhalatione diffipandos aperiatur. Vide sis *Quercetanus in Dietæ: Polyb. cap. de aère*. Ad eundem scopum collimare videtur *Ludovicus Mercatus*, qui per capitis suturas ferventes vapores evocaturus, summo capiti CUCURBITULAS affigere, & si rubor, & tumor appareat, cutem scarificare consultissimum esse censet. Hæ quoque cum scarificatione iteratâ & profundâ primò partibus inferioribus, & exinde superioribus applicari possunt. *Avicenna* easdem collo cum scarif. adhibere non veretur. LIGATURÆ & VINCULA extremis corporis partibus, brachiis, & pedibus injecta, item FRICTIONES cum sale & aceto non omni carebunt commodo. VESICANTIA cum ægri levamine aliquoties nuchæ, & brachiis agglutinavimus densamq; capillorum sylvam in vertice ad promovendum fuliginum exitum, topicisq; faciliorem parandum aditum cædendam curavimus. Urinam fortiter suppressam medicamentis, nil proficientibus, hastulâ petroselini, junco viridi, aut catheters educere jubet *Mercatus*.

XXVIII.

XXVIII. PHARMACIA de promie LENIENTIA;
 quæ vel ante venæ sectionem, vel statim post eam sunt exhibenda; quò primis viis evacuatis sequentia medicamenta eò feliciori successu virtutē suā exferere valeāt. Cōveniūt ea, quæ simul humorum fervorem attemperant, ut sunt sirup: rosar. & violar. solut: castia, camarandi, diaprui, simplex lenit.: cum sero caprino, admixtis crystallis ꝑ violar. Ole rosarum vel cichorii &c. Palmam obtinent pilulæ laxativæ, quarum compositionem sibi & amicis merito reservat celeberrimus Spagirus Dn. D. Glassius, Archiepiscopus Ducalis Saxo-Gothanus. Quibus hæ ignotæ, pilulæ de tribus substituere possunt. CLYSTERIBUS, quos præter meritum è medentum schola relegare conatur Helmont, multum tribuimus: quum habeant locum in summo virium lapsu, etiam in summo morbi vigore, item ante, & post fortiolem purgationem, quo partim ad monitum Hipp. 7. aph. 22. alvus fluida reddatur, partim humores in intestinis à purgante relictis detergantur. Materia pro hisce concinnandis seligatur humectandi & refrigerandi qualitate prædita, æstui interno quodammodo respondens, ut:

Rx Fol. malv.

violar.

lactuc.

bet.

parietar. an. ℞j.

Flor. chamam.

melior.

nymph. an. ꝑj.

Prun. Damasc. no x.

Coq. in aqu. bord. vel jusculo

carn. vervec.

Colat. R. ℞j.

adde Cast. pro Clyst.

sir. rosar. solut. an ℞j.

Ol. violar. ℞B

Salis gemm. ℞B.

M. F. Clyster.

Si non solum laxare primas vias, verum etiam cacochymiam in inferiore ventre restagnantem simul purgare, mens est animi, fortiora purgantia pro diversitate lædentis humoris clysmati misceri queunt.

XXIX. PRÆPARANTIA & DIGERENTIA essent subjungenda, πεπονα ἢ Φαρμακὸν ἢ ἀνὲν ἢ μὴ ἀνὲν, I. aph. 22. verum cum morbus hic sit acutus, & non raro peracutus, celeriorq; ejusdem motus, coctionem non expectet, & materia

C

teria

teria plerumque turgat, ad animum revocandus *A. Apb. 10.*
Quædam dicitur in τὸν αἵμα, ἢ οὐρανὸν, ἢ οὐρανὸν ἀποθνήσκον, ἢ οὐρανὸν
ἐν τοῖς τοῖς τοῖς κατόν. Præterea quum potissimum peccet bi-
 lis, eam absq; præparatione educendam esse, cum *Fuchsio in*
Paradox. affirmamus. Deinde si major cacochymia, eaq; tur-
 geat, parcius quidem sanguis mittendus, purgatio verò eò ex-
 actior, & quidem statim à M. S. instituenda; quia adversus
 morbum celerimum, & acutissimum pugnandum est etiam
 celeriter, & medicamentis vehementioribus. *Merc. f. 223.* Et
 quicquid *Alexander Trallianus* narrat, se in anginâ eodem
 die, & misisse sanguinem, & corpus purgasse; idem hic non
 naucificandum. Eligenda tamen sunt non nimis calida, ob-
 servandumq; quod *Gall. l. i. cap. 107. c. 2.* inculcat: in omni ni-
 mirum capitis morbo phlegmagoga esse adjungenda. Si verò
 præcessit sanguinis copia major ejusq; missio largior, mitio-
 ra sequantur purgantia. Materia horum est satis nota.

Rx Rad. cichor. ℥ij
Rhab. opr. ℥ij
agar. albiß. ℥ij
Flor. cordial. an. P. j
Cinamom. spic, an. ℥j
Infunde in aq. endiv.

Rx colatur. ℥ij
in quâ dissolve Electuar.
rosat. Mesue. ℥ij
Coletur iterum, adde
pulp. tamarind.
sir. ros. solut. an. ℥ß
Crem ꝑ ꝑß
M. F. Potio.

Vel Rx. Electuar. de suc. rosar. ℥ij
diaprun. solut. ℥ijß
diaphenic. ℥ij
Diagrid. gr. ij cryst. ꝑ ꝑß
Aq. beton. lactuc. fumar.
bugloß an ℥j.

M. F. Potus.

Rx Conserv. rosar. ℥ij
pulv. gial. resinof.
Crem. ꝑ an. ꝑß
Diagrid. gr. V.
sir. viol. q. s.

M. F. Electuar.
Superbibatur vehiculū cöveniēs

Rx. Pil. aggreg. ℥ijß
de Rhab. ℥j
resin. scam.

olis cichor. an. gr. ij
Misce F. Pilul. superbibatur
haustus seri caprini.

Rx. Extract. Rhab. ℥j
agar. gr. V.
fl. antim. purg. gr. ij
Sl. ros. gr. ij
M. F. Pilul.

Qua-

Qualis consensus cerebri & intestinorum sit, docuit Hipp. 4. aph. 28. Quibus dejectiones sunt biliosæ, super veniente surditate cessant, & contra, quibus surditas adest, biliosæ dejectione cessat: Alvum itaq; continuo laxam hic quoq; servabimus; cerebrum laborans non nihil levaturi. Quod si ager, ut fieri solet, medicamentum respuat, astu persuadendus, omnique alio potu remoto, potio purgans cantharo, è quo biberet, consuetus erat, in fundenda, quæ urgente siti promtè offerenda.

XXX. VOMITORIA à nonnullis hic etiam præscribuntur; sed eadem nos merito excludimus, memores illius Oribasii, quando inquit: *Revulsio facienda est, deorsum quidem, ubi succi ad superiora, sursum ubi ad suprema vergunt.*

XXXI. SUDORIFERA. De hisce altum silentium est apud autores abhorrentes dabitò procul ab eorum usu in morbo calidissimo, & bilioso. Verùm si consideres, quare aliis in febribus acutis, ardentibus & putridis, maxima fere recuperandæ sanitatis spes in sudoriferis ponatur, non potest, quin mireris, quod hic solummodo negligantur? Objicias quidem, disparem esse rationem dictarum febrium, & hujus: quippe cujus vitium non tam in massa sanguinea, quam in inflammatis membranis cerebri hæreat, sudoriferis non magis exasperandis. At respondemus, quod idem olim veteres in pleuritide, seu in inflammata plevrâ religiosè observarint, & sudorifera, ceu noxia rejecerint. Didicere tamen Recentiores merito cautiùs mercari, non sine insigni fructu ad copiosos sudores moventia cum ex vegetabilium, tum mineralium familiaria prodeuntia remedia in pleuritide confugientes; quibus tantùm tribuunt, ut quædam ex iis SPECIFICORUM nomine dignari haut vereantur. Clariore luce res radiat in Erysipelate sive Rosâ vulgò dictâ, quæ commodissimè sudoriferis sanatur. At quum hic affectus, teste Paracelso, Petrao, & aliis, nihil aliud sit, quam phlegmone, vel erysypelas meningum cerebri, quare sudores scientia, ulterius reformidanda? Tandem unanimi omnium ore asseveratur phrenitidem salutarem,

crisi, vel hemorrhagiâ narium, vel sudoribus terminari. Si
 itaq; in hac crisi, sudor, vel ob vires, vigiliis morbiq; vehē-
 menti nimis labefactatas, aut ob alia obstacula non sufficiē-
 enter promanaret, esset nē medicus fidelis naturæ minister,
 qualem se proficitur, si labascentem sub onere naturam sudor-
 riferis non iuvaret? esset nē piaculum, si etiam alio tempore
 ante crisi, sudorem, ut in Erysipelate, & pleuritide; ad dis-
 cutiendos vapores & referendas obstructions evocaret? ta-
 ceamus phrenitidem à febre malignâ, perechiali, vel aliâ ex-
 ortam, quæ præ cœteris sudoriferorum virtutem desiderat.,
 Existimamus ergò sudorifera hîc æquē, ac in erysipelate, &
 pleuritide exhibenda esse. Et quicquid *Mercatus* de venis na-
 rium ait: arte per illas sectas phrenitidem sanari posse, quum
 natura judicatoriè per easdem dictum morbum solvat; idem
 de sudoriferis constanter affirmamus. Eligenda autem sunt
 temperata, nec nimis calida, ut sunt C. C. C. alces, os. de cord.
 C. lap. canç. lign. visci quæta terra sigill. lapis Bez. Bez. Olare,
 miper. Antim. diaph. M. l. *Paracelsi* vera sp. ☿ sp. terræ sigilla-
 tæ, trium mineral, & alia. Possunt propinari in vehiculis con-
 venientibus, admixtis specificis, cephalicis &c.

By. C. C. phil. præp. ʒij *By. Aq. Carduiben. ʒij*
Bez. Olar. gr. vi *pap. ermi. ʒj*
Aq. flor. Sambuc. ʒij *M. l. ʒj*
ʒi ros. ʒj *Sir. violar. ʒB.*
ʒi acetos. sir. ʒB *M. D.*

XXXII. *Ætus vehemens* sitisq; quum ægrotis facer-
 sant negotium, & iis refrigerantibus & humectantibus oc-
 currendum, locoq; potûs consueti decocta vel aq. destillata
 decenter infusa offerendæ. Confici queunt ex aceto sella, flor.
 ros. borrag. bugloß, violar. nymph. fruct: berb: ribes, lucco
 citri; quibus addi possunt aperientia, incipientia, discutien-
 tia, tartarumque & urinam, quæ quandoq; suprimitur; mo-
 ventia reconducunt sp. ☉ & philof. ☉ ☿ ☉ violati vel ro-
 lati.

By Rad.

℞. Rad. scorzon.

fol. accos. ℞ij

Hor. mundi ℞ij

rosar. C. C. ℞j

Coq. in s. q. aq. font.

Colatur. fort. express.

add. ℞. ♂ q. s.

ad gratum saporem, infunde

cum ros. rubr.

Cola. parumper edulcor cum

sir. conven.

℞. Aq. aërol. ℞ij

scorzon. ℞ij

rosar. ℞ij

sir accosel. ℞ij

℞. ♂. viol. q. s.

ad gratum saporem

M. D. pro potu.

Vere & estate serum caprinum

concedi potest, vel per se, vel pla-

ris convenientibus infusum, a quo

pars caseosa succo citri fuit se-

questratum.

XXXIII. Conservis curiosè compositis, multis Jula-
piis, & sirupis, aliisq; rebus nimis saccharatis aegroti non re-
ferendi. Palato enim hac ratione inservituri non levia con-
flabimus incommoda, saccharo facili negotio in bilem abe-
unte, sitim nimium quantum auctam conspicientes, oleum
que camino addentes. Parcius itaq; sirupis portiones tempe-
rentur, confectis quidem non è saccharo ignobiliore, ut pe-
nitiosa quorundam Pharmacopæorum consuetudo; sed è sac-
charo albissimo summoq; depurato. Inculcavit hoc dudum
Matthias de gradibus part. i. pract. c. i. In morbis cerebri calidis
& omnino omnibus morbis, in quibus refrigeratione opus est, sac-
charo, non nisi albissimo utendum est, quum saccharum minus pu-
rum & defecatum multum unctuosum vaporabile & calidi partici-
pet. Sed hæc obiter.

XXXIV. Emulsiones de seminibus frig. maj & min.
cum cordialibus mag. perl. corall. confect. alkerm. interpo-
nendæ. Aurum foliatum pulveribus, conservis, vel aquis cor-
dialibus, qui immiscent, vel in jusculis coquunt, vel ignitum
in potu extinguunt, proq; corroborante cordiali in morbis
depredecant; fumos vendunt, & nil nisi intestinorum parie-
tes deaurare saragunt, non considerantes, compactam auri
substantiam omnem & caloris & fermentationis actionem,
qualis quidem viget in ventriculo, detrectantem. Oscula-
ceraforum & mespil: imò pisa integra, vel etiam minutim

fracta impunè demittit ventriculis: regi ergò metallorum
quomodo erit destruendo, infinitis parasangis alia solidita-
te vincenti. Ignobilia quidem metalla in primâ quòdam-
modo alterantur fermentatione, facile resolubili donata ma-
teriâ, quæ vel tempestatis fracta injuriis perit. At cum sole
metallico res aliter se habet, qui nisi chimicâ analysi fuerit
reclusus, omnem eludit expectationem firmâq; multorum
promissa frustratur.

XXXV. VIGILLE intolerabili cruciату invalescen-
tes, narcoticis, & opiatis opprimenda, ut sem. papav. alb. Lau-
dan. opiato Croliij ꝓ narcot: Oli &c. Profunt etiam unguē-
ta narcotica temporibus illita, ut & lotiones extremorum,
quorum formulis inter externa locus reservatur. Hoc tamen
de opiatis cum ratione tanquam æquissimâ lance perpenden-
dum, ne intempestivè, & viribus jam pene sepultis, ulurpen-
tur, & pro somno, ejus frater, mors, accersatur, malum vè in
veternum abeat. Tutius in tali casu ea clysteribus miscentur.

XXXVI. CORROBORANTIA cerebrum non post
principia collocanda, qualia sunt tinctura Lunæ, essentia to-
pazij, saphiri, smaragdi, mag. & galreta, cranij humani, sp.
cerebri & sanguinis human. cum aq. cordiali vel cephal. pa-
rata, possunt dari in aq. specificis cum sp. Volan. & striato,
à *Petracello* in morbis cerebri dilaudato.

XXXVII. Obstructio mensium, lochiorum, hæmor-
rhoidum, item contusiones, lapsus aliaq; incommoda, si
præcesserint, & in excitando hoc affectu, auxilium tulerint;
& iis convenientibus remediis occurrendum.

XXXVIII. EXTERNA variis scopis inservient, par-
tim repellendo, partim discutendo, quietemq; invitando.
Repellentia statim in principio à secta venâ ope sua præstò sint,
qualia sunt oxyrhodina ex oleo rosar: violar. nymph. aq.
rosar. Nymph. solan. plantag. papav. &c. temperata paucillo
aceti vel sp. ther. camph. pro faciliiori penetratione, mitiga-
tione doloris, ac ulterioris affluxus prohibitione: vel fiat
cataplasma de flor. rosar. viol. nymph. sem. papav. alb. la-
ctuc. melilot. camph. fol. salicis, & capreolis vitis cum farin.

hor-

hordei, & pauco aceto. Placentæ, quas vulgus post destillati-
onem aquæ rosar. habet, imbutæ aquâ propriâ, & aceto non
incommodè offeruntur. Sunt hæc imponenda fronti, tem-
poribus, syncipiti, vertici, modò tepida, modò frigida, prout
ætas, tempus anniq; constitutio, inflammationisq; circum-
stãtia illud requirêt. Ubi copiosior capillorũ in capite seges ea
detrôdêda, ut aditõ medicamenti sit patêtior, mutandis, quo-
ties incaluerint. Aceti portio semper sit minor, propter vigi-
lias, quas provocare solet. Si inflammatio ad cutem, & ver-
sus capitis partes exteriores vergere videatur, à repellentibus,
præsertim fortioribus abstinendum; ne materia ad cerebrum
repullâ gravius malum inducat. Refrigeratio, & expulsio
hæc, tres dies non excurrat. *Vidimus enim quosdam, quos mo-
dici immodicâ refrigeratione perduxerunt in veternum, lethargi-
cos periisse, ait Christophorus à vegal. 3. c. 6. Art. med. Pareus
lib. introduct. ad Chirurg. c. 23. suadet subitam ægroti in cup-
pam, frigidâ plenam præcipitationem, & in caput pro volu-
tionem; quo repentino isto illapsu, & forti timore fiat trans-
latio materiæ à partibus nobilioribus ad ignobiliõres, idq;
probat partim exemplo cujusdam fabri lignarij; qui phreni-
ticus per fenestrâ superioris tabulati se in profluentè præcipi-
tavit, statimq; fluctibus iterũ ereptus mētis integritati fuit re-
stitutus; partim aquas ex canis rabidi morſu reformidantiũ
curatione, quos æquè subita hæc in aquam immersio sanat.*

XXXIX. Et quia vigilie præ cæteris urgere cõsueve-
runt, hisce statim ab initio somnum conciliantia addenda, in
forma epithemat. inunction. lotionum, cùm in capite, tum
in brachiis, manibus, pedibus, cruribus.

<p>℞ Fol. par. lactuc. salic. an. Mj Flor. rosar. alb. nymph. ã. Mj violar. melil. an. Mf. Cap. papav. cum sem. no. x. Coq. in f. q. aq. Spongia hoc decocto tepido imbuta, capiti applicetur; eo- demq; extrema abluantur, po- stea sequēs unguentũ applicetur.</p>	<p>℞. Ol. violar. nymph. Unguent popul. ana. ℥ij croci opij Ol. nuc. moscb. exp. ana gr. iij M. F. Unguentum, quo frons & tempora inungantur. Qua-</p>
--	--

XL. In morbi progressu repellentibus primò parum daret solventibus, & quo morbus propius ad declinationem accedit, eò plus addatur, & tandem in ipsâ declinatione, sola usurpentur solventia; qualia sunt chamæmel, aneth, oleaq; ex his expressio parata. Unguentum Alabastrinum aliis commendant. Alii quoq; sutura coronali columbarum pullos, vel catulos, per mediû dissectos, vel pulmones omentayægnorû, vervecis, vituli, vel suis adhuc calentia exhibent.

XLII. Si materia tendit ad suppurationem, emplastrâ convenientia aut embroch, ex aquâ tepidâ & oleo communi cum aquâ decoctionis malvæ, alth. & similibus imponunt. Verùm si eo res pervenit, omnis spes est in augusto, & vix ægrotus latum sibi promittere poterit diem.

XLII. Et quia vehemens astus non in cerebro solum, sed in toto dominatur corpore; cordis epatisq; regioni epithemata refrigerantia nonnulli præscribunt. Ea hic sunt eligenda, quæ vel humiditate, vel vaporibus alterare & penetrare queunt. Hinc sicca, ut os de cord. C. & alia, quæ à quibusdam immiscentur, rejicimus.

XLIII. Testes, quem consensum cum cerebro habent, elucescit ex Hipp. sect. 5. l. 2. Epid. Vocis gracilitatem varix solvit ad sinistrum ad dextrum testem; aliisq; horum altero vix potest, ut solvatur. Hinc etiam hic, laborante cerebro; urinæ sequitur suppressio, quam licet interdum ægri velint, reddere tamen nequeunt. Non incongruum proinde erit, & hisce, ut & regioni vesicæ epithemata parare; quod fieri potest emollientibus, vel calefacientibus, ac modicè partes laxandi vires obtinentibus, ut sunt inunctio ex ol. amygdal, dulc, sesam. lumbricorum, scorpionum & pinguedine cuniculi, item fomenta ex decocto sem. lini, sænugræci, malv. alth. melil. parietar. quæ partim urinam revocabunt, partim quodammodo à capite vapores revellent. **PEDIBUS** quoq; *Foresius l. x. observ. 2.* columbas vivas & calentes ad diversionem infirmandam supponebat. **ODORAMENTA** ex rosis violis, aliisque humectantibus spiritusq; refocillantibus non negligenda.

XLIV.

XLIV. INTERCIPIENTIA, licet ab aliis negligan-
tur, maximi tamen momenti esse existimamus. Alias in hæ-
morrhagia narium talia colli lateribus, ubi jugulares venæ &
arteriæ, per quas sanguis ad caput fluit, ascendunt, commodè
applicantur. In hoc ergò affectu quare non quoq; locum ha-
bere queant, non videmus. Eligi potest. aq. sperniolæ cum
camph. & sacch. Satur. vel bolus cum album: ovi, aceto; &
similibus. Conveniunt solùm in principio, durante adhuc hu-
morum ad caput affluxu.

XLV. DIETA, AER, in quo lectulo est affixus ægro-
tus, sit temperatè frigidus. Nimis enim frigidus transpirati-
onem prohibet, calidiôr æstum cerebri auget. In febre tamen
malignâ, si simul petechiæ efflorescant; calidiôr aëris status
prior habendus, ne ex repercussâ interitum minentur. Si
flagrante Sirio, aut in alio calidiôr aëris excessu decumbat,
locus corrigatur stratis in pavimento plantis, aut gramine
rore adhuc madente, foliis alni, salicis, vitis, flor. rosor. vio-
lar. nymph. lil. albor. til. lil. convall. lectulus coronetur ra-
mulis betulæ, quercus, salicis, tiliæ &c. Vel aquâ frigidâ, &
stibellis aër tēperetur & vētiletur. Eligendus locus à radiis so-
laribus, & omni feotoris inquinamēto liber, nō nihil tenebri-
cosus, variis picturis, quibus phantasia magis irretetur, nō ex-
positus. Noxius etiam est aspectus rerum nimis lucidarum, &
aromatū aliarumq; rerum acriorum vapor.

XLVI. CIBI exhibeantur frigefaciendî virtute grati,
ut hordeata. *Alexander Trallianus* jubet, ut ex oleribus edant
intybum & malvam coctam, etiam crudam, si caliditas ni-
mia vigeat. Lactuca ex petentibus non deneganda. Acetosæ
folia cum butyro cocta, vel aliis cibus mista utilem dabunt
cibum. Portulaca, sem. frig. maj. succus uvarum imaturatum,
citri, ceras, ribes, berber. alimentis immiscenda. Ægroti ad
cibos solidiores sumendos nequaquam sunt urgendi, ut per-
peram à circumstantibus interdum fieri solet. Cedro digna
sunt *Hippocratis* verba. *Si quis cibum febricitanti dederit, ut sa-
no robur, sic laboranti morbus 2. aph. 65. Item ubi morbus per-
cussus est, & statim extremos labores habet, extremè tenuissimo vi-*

Est utendum est. 1. aph. 7. Nimirum natura à labore & iustè cum morbo, non ad cibi crudioris, & copiosioris coctionem revocanda. Aromata è ciborum condimentis exterminanda. Dulcia, & saccharata omnia, bilem sitimq; augentia, parcissimâ manu subministranda.

XLVII. POTUS sit aqua hordei cum plantis refrigerata, vel interdum cum aq. hordei & semini frig. maj. & papav. alb. fiat emulsio. Julepus ex aq. frag. sine vino, endiv. acetos. violar. cum vino granat. succo ribes. interdum propinetur. Cerevisia hordeata; tenuis, imprimis relaxandi virtute prædita sit, etiam concedi potest. *Avicennas* commendat acetum cum aq. multâ mistum, si æger habeat sana viscera, sit sanguineus naturâ, & assuetus aquam frigidam bibere. Chymici suas acidulas, egregium artis specimen, non sine applausu in scenam producant. Valeat vinum. Prodest tamen *ὀξυπόογον*, natura criticè sudorem instituyente. *Lac præbere capite dolentibus, febriculosis & sticulis, malum 3. aph. 64.* Serum autem caprinum, ut supra dictum, offerendum, circumspectaq; diætæ ratione ad omnia symptomatum momenta incumbendum.

XLVIII. SOMNUS & QUIES omni arte provocanda. Nihil motus, aut ministrorum manibus, aut vinculis infringendus. Somnum etiam si viderit ægrotus, nunquam tamen solus relinquendus; ne repente experge factus foras erumpens, vel de scalis præcipitem se det, vel per fenestras se proruat impotens, vitæ periculum incursum. Obiit olim ex hac incuriâ consulis matrona quædam puerpera phrenitica *Hagæ* per fenestram prolapsa. Alii in custoditi aquis sese immerferunt, qualia exempla referunt *Schenkius*, & *Foresius*.

XLIX. ANIMI MOTUS effrenati & prodigiosi omnes ad mediocritatem reducendi; quia ut habet *Plautus* in *Pannulo*

Modus omnibus in rebus optimum est habitus,

Nimia omnia nimium exhibent negotium hominibus ex se

Phre-

Phrenitici quidam ex alto præcipitati, quomodo *terroris* habitanei beneficio extemplo restituti fuerint, refert *Schenekius 1. observ. 96.* Verum hæc curandi ratio periculi plena, non facile est imitanda, tristem eventum, qui sequi possit ante oculos ponenti. Tristior æger suavi musicâ demulciendus, omnibusq; modis ad hilaritatem, disponendus.

L. ALVUS si suo non respondet officio, partim diarrhæa, partim clysteribus, & suppositoriis emollienda, & juvanda. Sanguis è naribus stillans criticè non repellendus, sudorq; ita eveniens omni modo promovendus. Indusia aliæque linteamina sudore madentia sæpius mutanda suademus, vanam vulgi ineptâ superstitione hoc timentis consuetudinem, detestantes. Transpiratio debet esse libera, conatusque naturæ in expulsionem fuliginum juvandus, non anili hac sapientiâ sufflaminandus. Indicarunt hunc errorem *Hollerius & Rondeletius*, quibus adstipulatur *Primerossus*. Mensium & hæmorrhoidum fluxus si superveniat; & is eum salutare remedium facilitandus, omniaq; quæ ad ægri salutem spectare videntur, probè attendenda, & procuranda.

Cætera Cura DEI.

COROLLARIA.

An facultates principes sedibus distinguantur, ita ut *imaginatio* in anteriore cerebri parte, *memoria* in posteriore habitet, *ratio* verò mediâ dominetur in aulâ? N.

An pilulæ commodiùs, quàm aliæ medicamentorum formulæ caput evacuent? N.

In

In laudem reputo. KLUGI, quod gloria mentem
 summa petens simul et, generosum & suscitet ignem;
 Omne dum fausto sequeris vestigia magni
 patris, cui quondam sacro successus amore
 credidit ipse suas artes inventor Apollo:
 Letis auspiciis & publica pulpita scandis.
 Matle animo studiisq; istis: clarescere perge,
 vivifica veteres ceras, virtutis avita
 amulus ut elucas & felix arte medendi.

KLUGIO

Diversorum Principum, & Baronum Ar-
 chiatry PARENTIS, bonæ indolis &
 spei filio de conatibus hisce egregiis
 gratulatur, studiisq; ejus optatos ap-
 precatur progressus.

GUERNERUS ROLFINK Medicinæ
 Doctor & Professor.

Chare agnate, Theses, quæ sit curanda Phrenitis
 cum scribis doctas, sic mea musa canit.
 Mundi nunc furibundi sat manifesta Phrenitis
 Ejus sed paucis apta medela patet.
 Miles applicat egregiè evacuantiâ; verùm
 evacuat bulgas, nulla phrenitis abie
 In plures dedit, ac dabit hæc contagio labem,
 quæ mox precipites acm barathra petent.
 Sed ruat! haut sit de Mundo, qui vivit in ipso;
 Pura sit & constans mens in amore DEI!

De PHRENITIDE

Eruditissimè dissertanti Agnato suo aman-
 tissimo testandi adfectus c. h. f.

M. Elias Himmel.

F I N I S.

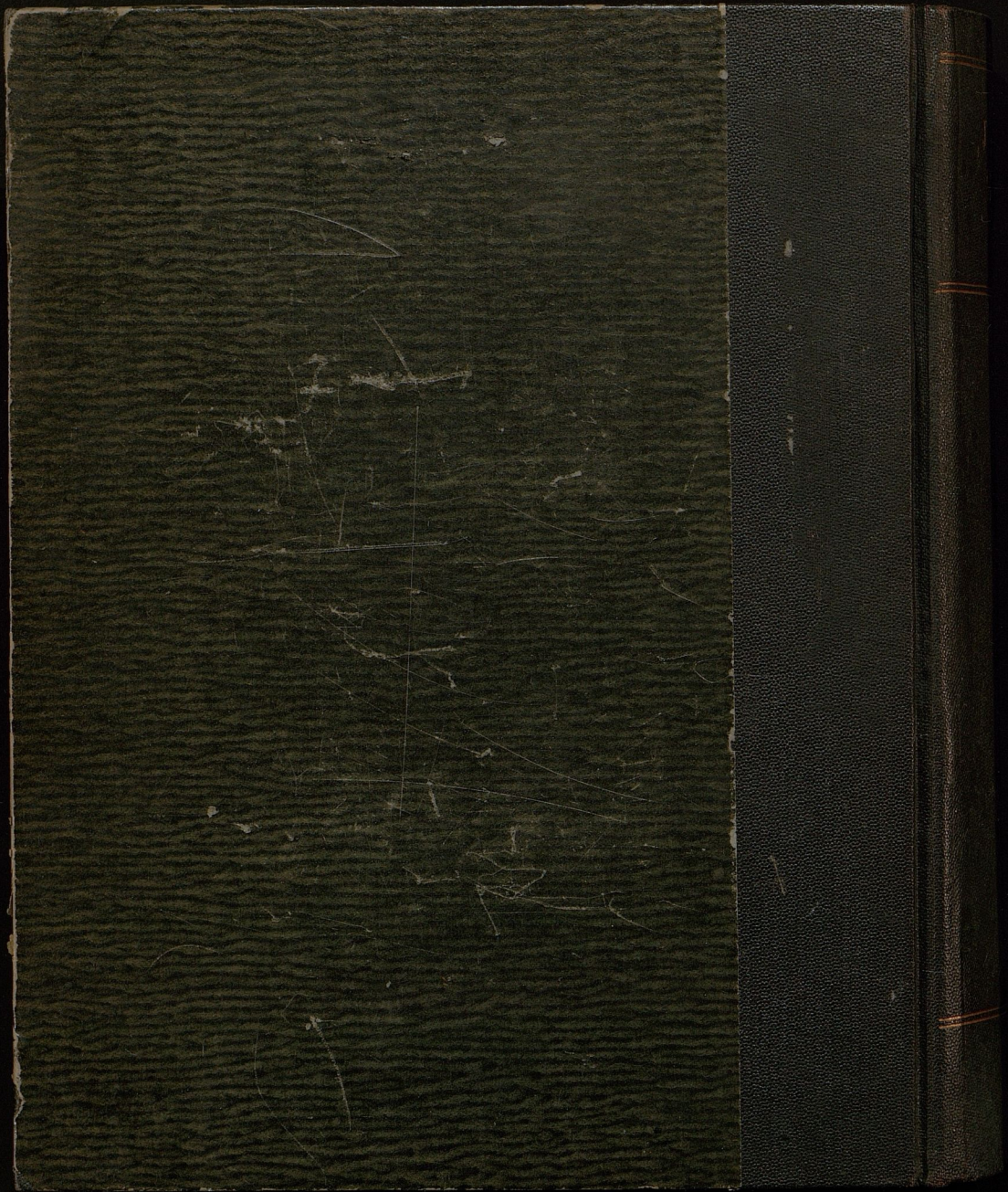
ULB Halle
003 260 119

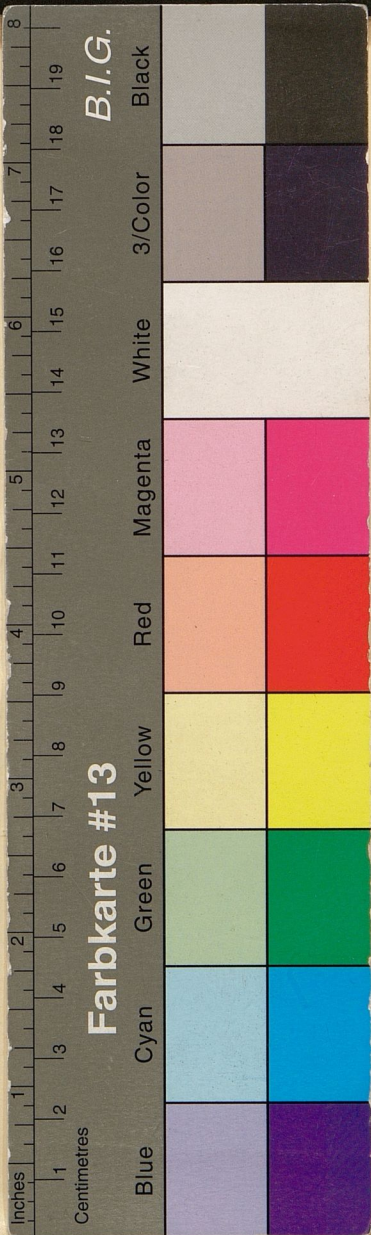
3

1003

TRINUNO ARCHIATRO FAVENTE!
DISPUTATIO MEDICA
Dogmaticorum, nec non Hermeticorum fundamentis illustrata
De
PHRENITIDE

Quam
Permissu & consensu
*Nobilissima, & Gratiouissima Facultatis Me-
dicae in illustri SALANA*

PRÆSIDE

V I R O

Nobili, Excellentissimo, atq; Experientissimo

Dn. **GOTHOFREDO MOEBIO**
Med. Doct. Celeberrimo. Institut. Professore
Publ. Eminentissimo, Medico Electorali Branden-
burgico, nec non Archiepiscopali Magdeburgico famigeratissimo,
Dn. Præceptore, Promotore, ac Patrono suo, summò honoris,
& obseruantia cultu æternum prosequendo,
deuenerando.

Publico Examini subicit

GREGORIUS PHILIPPUS Alug/
Stolp. Pomer.

Habebitur in Auditorio Medico, horis consuetis

29. Januarii

J E N Æ

E chalcographico BLASI LOBENSTEINS,
ANNO M. DC. IIII.